

NI PALETO? ZU BAI KOSMOPALETOKA!

Komikian hiru pertsonaia. Euskara gutxiesten duen enegarrena da bat. Bigarrena, feminista eta euskaldun ahaldundua da. Hirugarrenak euskararen aurkako diskurtsoak barneratuta dauzka, euskalduna eta euskaltzalea izan arren. Feminista ahaldunduak eskua botako dio lagunari. Mikel Ozaitak garatu du ahalduntzearen inguruko diskurtsoa eta Ainara Azpiazu *Axpik* komikira ekarri du.

Onintza Irureta Azkune

@oirureta

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

Mikel Ozaitaren (Euskaltzaleen Topaguneko Kohesio eta Sentsibilizazio arduraduna) ustez, euskararen aurkako diskurtsoak lantzen epel eta apal gabiltza, diskurtsoei aurre egitea ez bururatzerraino. Feminismoak berriz, kontzeptualizazioan eta praktikan dituen proposamenekin, batez ere euskaltzale belaunaldi berriak aktibatu daitezkeela iruditzen zaio, umorez eta inteligentziaz lan eginez gero.

Machirulo/kosmopaleto, puta/cashe-ro, euskararen diskurtsoei aurre egiteko hainbat zertzelada Mugimendu Feministaren teoria eta praktiken iturrietatik lana egin du eta Axi marrazkilariari eskatu dio komikira ekartzeko. “Erreferente feministak ekarpen freskoa egin dio ahaldundu gabe dagoen lagun euskaldunari”, dio Axpi. Ozaitak naturaltzat hartu ohi dugun zapalkuntza azpimarratu du, nola ez garen ohartzen zapalduta gaudela, baina nola –komikian behintzat– ahalduntze prozesua egin dezakegun.

Feminismoaren aurkako diskurtsoak erabiltzen dituzten hainbat kontzeptu bereganatu ditu (konnotazio negatiboak positibo bihurtuz) mugimendu feministak, eta komiki honetan ere halako saiakera bat egin da. Feminismoak, adibidez, erasoak eta erasotzaileak identifikatzeko eta salatzen *machirulo* kontzeptua erabiltzen du. *Put* terminoa ere bere egin du, puta deitzen dio bere buruari baldin eta puta izatea sexualki askea eta independentea izatea bada.

Antzeko ariketa egiten hasita, Ozaitak eta Axpi komikiko elebakarrari kosmopaleto deitzea proposatzen digute. Elebakarraren ustez, bera kosmopolita da, gutxiestekoa den hizkuntza, euskara, ez du hitz egiten, eta aldiz, prestigio-ko hizkuntza darabil ahoan. Ozaita eta Axpiren iritziz ordea, *paleto* bat baino ez da. Bestalde, euskal hiztunen aurka gaitzespenez erabiltzen duten *cashe-ro* terminoari buelta eman ahal diogu: baserritarrak gara, munduko langileen %70 baserritarrak dira, ingurumena, naturaren aniztasuna zaintzen dugunak gara.

Euskaraz hitz egitea= hizkuntza gatazka

Euskararen aurkako diskurtsoei inteligentziaz, umorez eta sormenez erantzun behar diegula diote biek. Erdaldunak limurtu eta erakarri behar diren uste-rik gatazka esan diegu. Axpi hala dio: “Limurtzea eta erakartzea ez daude soberan, baina egoera bakoitzari bere ize- na eman behar zaio”. Ados dago Ozaita, hartzailearen arabera diskurtsoa egokitu behar dela dio.

Hizkuntza gatazkaz ondoko hausnarketa egin du Ozaitak: gatazka egoerak daude eta gatazka mahai gainean jarri behar da. Emakumeek eraldaketarako edo botere asimetriak azaleratzeko gortza erabiltzen dute. Euskal hiztunok hitza daukagu, hau da, euskaraz hitz egitea; beraz, toki jakinetan euskaraz hitz eginda, hizkuntza-gatazka mahai gai-

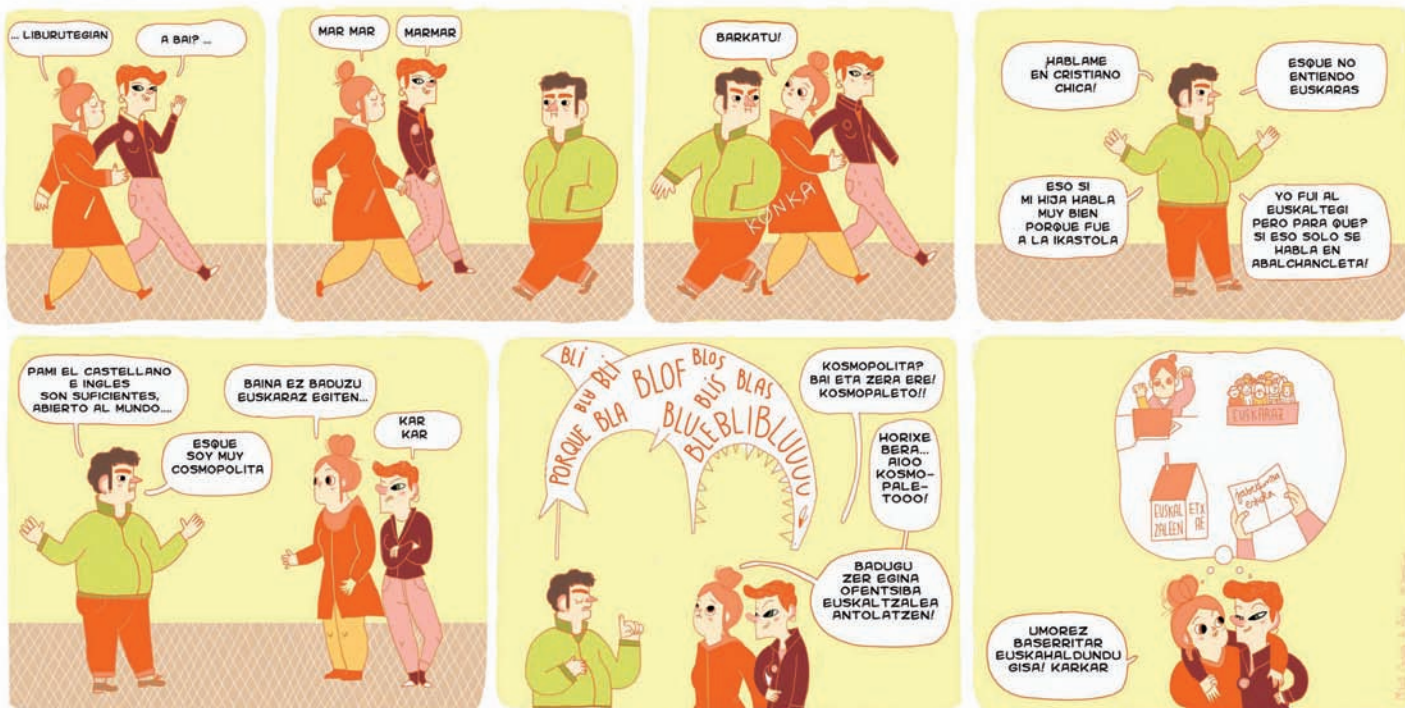
nean jartzen dugu. Adibide bat jarriko dut. Egiten ari naizen masterreko ikasgelan euskaraz egiten badut, antzematen dut hizkuntza gatazka agerian jartzen dudala. Ikasle batzuk Espainiako Estatu-koak dira. Eta kontu, feministak dira.

Zenbait egoeratan euskaraz egitea hutsak gauzak alda ditzake, hain erraza eta hain zaila da era berean. Irabazteko eta galtzeko izango duzu euskaraz egiten baduzu. Euskaraz ari bazara ikasgelan eta irakaslea badator, boterea irakasleak du. Epaketa badaukazu eta akusatua bazara, eta euskaraz egiten baduzu, galtzeko aukera gehiago dituzu. Gure borroka-tresna hitza da. Zenbait tokitan legeak babesten gaitu, esate baterako Gipuzkoan. Agian medikuarenera joan behar dugu euskararen txantxangorriaren pina (Eusko Jaurlearitzak euskara sustatzeko egindako azken kanpaina) jarrita eta medikuari esango diogu bere nagusiak esan digula jartzeko. “Ni euskaraz hitz egiten ari naiz, besterik gabe”.

Euskaltzaleentzako jabekuntza eskolak

Mikel Ozaitak, bere lanean, euskaltzaleen jabekuntza eskolak sortzea proposatzen du. Kafe antzokiak ditu gogoan, non euskaldunak elkartzen diren, kultura zapaldu bateko hiztunak. Kafe antzokian ordea, euskaldunak ikusle pasibo direla uste du, gainera inbertsio handia eskatzen dute. Ez du uste euskara elkartean ere euskaltzaleak aktibatzen egituratuta daudenik.

MACHIRULO/KOSMOPALETO, PUTA/ CASHERO

“Machirulo/kosmopaleto, puta/cashero, euskararen diskurtsoei aurre egiteko hainbat zertzelada Mugimendu Feministaren teoria eta praktiken iturrietatik”. Lan hori aurkeztu zuen Mikel Ozaitak urtarrilaren 21ean Euskaltzaleen Topaguneak antolatutako Topaldian. Hitzaldiak Axpiren komikia izan zuen lagun: “Hitz potoloetara oso zaletuta gaude, eta gauzak soilago azaldu daitezke, adibidez komikiaren bidez”.

Feminismora egingo du jauzi eta emakumeen txokoak datozkio gogora, Basauriko Marienea, Donostiako Emakumeen Etxea eta Hernanin sortze bidean dena aipatu ditu. Gune horietan mugimenduen eta erakunde publikoen arteko lankidetzara dago, baina ez da hori Ozaitaren arreta gehien piztu duena, baizik eta txoko horietan hausnarketa bultzatzen dela, ekintzara bideratuta daudela, finean aktibismoa sustatzen dutela. Euskal hiztunentzat ere, aktibaziorako gune irekiak irudikatzen ditu. Euskaltzaleentzat, eta agian, hemen bizi diren beste jatorri batzuetako hiztunentzat. Hizkuntzen etxea izan dadila, beti ere kohesio hizkuntza euskara dela.

Axpiri eta Ozaitari galdetu diegu komikiak gain ea euskaltzaleen aktibaziorako bestelako zein ekintza mota duten go-goan. Axpik ilustratzailea dela aldarrikatu du eta performanceak Lutxo Egia-rentzat utzi ditu. Alabaina, komikiaren inguruan egitasmoren bat garatuko balitz parte hartuko lukeela dio. Dena dela, galdetu du ea Donostiako Egia auzoan egin duten kanpaina ez ote den performancea: urtarrietik martxora elkarrekin eta norbanakoek konpromisoa hartu dute astebetetz euskara hutsean bizitzeko ahalegina egiteko.

Ozaitak aipatu du Soraluzen euskaltzaleak ahalduntzeko eskola moduko

Ainara Azpiazu “Axi”k eta Mikel Ozaitak betaurreko berdinak partekatu dituzte euskararen aurkako diskurtsoei aurre egiteko estrategia umoretsuak bilatzeko.

batean biltzen hastekoak direla. Gaineratu du bestelako gizarte mugimenduekin, bestelako arte adierazpenekin, harremanetan jartzen asmatu behar dela, orain arte bakoitza berean ibili delako, euskaldunak euskaldunentzat aritu direlako, eta lubakietatik ateratzeko garaia dela. ■

BABESLEA: BIZKAIKO FORU ALDUNDIA

gure artean
euskaraz

Euskara airean dago: egunerokoaren txoko guztietara zabaldu da, eta nahi duguna adierazteko eta lortzeko erabil dezakegu. Egin dezagun hegaz euskararekin eta euskaraz lagunekin, kideekin, neska-mutil berezi horrekin... noranahi heltzeko. Geure modura.

www.bizkaia.eu

foru alundia
diputación foral